

Den ena är FN-sanktionerna mot Irak, där är det kurdiska Irak en del, och den andra är Iraks sanktioner mot kurder. Frågan är om det går att kategorisera två helt olika perspektiv angående FN-sanktionerna mot Irak: för det första regimens, det andra kurdernas?

Sedan den irakiska staten bildades 1920, i samband med det Osmanska rikets upplösning, har kurder varit en av de viktigaste faktorerna i Iraks inrikes- och utrikespolitik. Kurdfrågan har satt sin tydliga prägel på Iraks politiska utveckling, både nationellt och internationellt.

I motsats till kurdernas situation i t.ex. Turkiet, Iran och Syrien har kurder i Irak sedan landet blev självständigt 1958, med republik som politiskt system, varit erkända enligt Iraks konstitution som "deltagare i den Irakiska Republiken". Däremot har de irakiska regimerna motarbetat kurdernas strävanden, som kan sammanfattas kort i kulturella och politiska rättigheter, sedan dess. Kurdernas politiska strävanden i Irak har sedan början av 60-talet tagit sig uttryck i väpnad kamp, bortsett från en period (1970-1974) då en vapenvila rådde.

All makt i Saddams händer

Ba' thpartiet tog makten 1968 men först 1979 tillträdde Saddam Hussein som president och som förste man inom Ba' thpartiet,

irakiska kurder lever i ständig skräck för att de ska råka ut för nya attentat liknande det i Halabja 1988.

armén och Revolutionsrådet. Att Saddam fick all makt i sina händer blev början på ett skede av dramatiska utvecklingar: Irak-Iran kriget 1980-1988 och Iraks invasion av Kuwait i augusti 1990. Saddams hårdhänta hantering av sina motståndare, framförallt kurder och shi'iter, och hans strävan att dominera regionen har varit uttryck för hans vilkorslösa kamp för maktfullkomlighet och storhet.

Invasionen av Kuwait

Bland de viktigaste faktorerna bakom Iraks invasion av Kuwait var den ekonomiska situationen som Irak befann sig i efter Irak-Iran-kriget. När kriget inleddes mot Iran förfogade Irak över 100 miljarder US-dollar i resev och en stark armé. När kriget slutade hade Irak skulder på cirka 80 miljarder US-dollar av vilka 10 miljarder skulle betalas till Kuwait. Samtidigt tolkade Saddam en rad regionala och internationella händelser som om Irak var utsatt för en internationell sammansvärjning, i vilken – enligt irakiska regimens synsätt – Kuwait ingick. Denna "övertygelse om en sammansvärjning" befestades ännu mer sedan Irak hade invaderat Kuwait 2:a augusti 1990. Nu var irakiska regimen till och med besatt av sammansvärjningsmardrömmen. Denna besatthet och rädslan om att diktatorns prestige skulle gå förlorad,

var två viktiga orsaker till att Saddam inte drog tillbaka sina styrkor. Besattheten besannades efter Kuwaitkriget när Tariq Aziz (Saddams starke man) sa att även om Irak hade dragit tillbaka sina styrkor, så var ett angrepp mot Irak ofrånkomligt på grund av den internationella "sammansvärjningen."

Historiskt nederlag

Kriget om Kuwait blev ett historiskt nederlag för Irak, vilket tog olika former. De viktigaste var FN:s sanktioner mot Irak och resolutionen om Iraks förpliktelse att förstöra sina massförstörelsevapen och ge utrymme till internationell övervakning av olika massförstörelsevapenprogram

Nederlaget gav det irakiska folket ett gynnsamt tillfälle att göra sig fritt från diktatorn. Upproret i södra Irak och i Kurdistan blev resultatet i början av mars 1991. Båda slogs brutalt ner. Detta ledde till en av de största massflykterna i kurdernas historia. Över en miljon kurder flydde sina hem och sökte sig till Irans och Turkiets gränstrakter. Denna massflykt berodde till stor del på rädslan för att händelserna i Halabja i mars 1988 (då staden bombades med kemiska medel) skulle upprepa sig. Massflykten var en mänsklig tragedi som tack vare medierna i bildform kunde tränga sig in i västvärldens vardagsrum.

De skakande bilderna, som skapade en stark opinion i västvärlden, tillsammans med rädslan av kritik hos USA-administrationen för sitt agerande i Kuwaitfrågan, blev anledningen till västerlänternas agerande.

I ett tillsynes harmoniskt handlande av USA och EG-länderna, med Frankrike och Storbritanien i spetsen, skapades en "säkerhetszon" i Irakiska Kurdistan. Detta ledde till att kurder kunde återvända till sina byar och städer inom zonen. Tillsammans med kurdernas nya försök att frigöra sig från Saddams herravälde bestämde sig regimen i Bagdad för att i oktober 1991 militärt och administrativt lämna den största delen av Irakiska Kurdistan.

Kurdisk administration

Den nya realiteten blev trots de tvåfrontiga sanktionerna – den ena från regimen i Bagdad och den andra från FN – och de extraordinärt svåra ekonomiska sanktionerna, ett av de största historiska tillfällena i kurdernas historia. Nu gällde det att mobilisera kurder i Irakiska Kurdistan i stället för att sitta med armarna i kors och ge upp för diktatorns skräckvälde. Tack vare en mycket stark folkvilja och ett samlat agerande från Kurdistanfronten, som bestod

av olika kurdiska partier och ett Assyriskt parti, var denna mobilisering möjlig. I fria och demokratiska val gick kurder – män och kvinnor – till val och ett parlament valdes 19 maj, 1992 med Kurdistans Demokratiska Parti (KDP) och Kurdistans Pateriotiska Union (PUK) som två dominerande partier i parlamentet. Det första, och mest betydande av det kurdiska parlamentets beslut, var att man deklarerade ett federativt system för den kurdiska regionen. Enligt denna skulle kurder politiskt ånjuta sina rättigheter och rättsmässigt ingå en "frivillig enighet" med resten av den irakiska staten.

En svår balansgång

Inledandet av det kurdiska demokratiska experimentet skapade en överväldigande optimism bland kurder trots de svåra ekonomiska förhållandena. Det svåraste var att förvandla de militärmän och civila tjänstemännen och att ersätta vapenspråk med dialog när det gäller hanteringen av den politiska maktindelningen, gruppintressena, vardagsfrågor, administrationen och Kurdistans prekära geopolitiska läge. Grannländerna, framför allt Turkiet, har ständigt haft ett intresse av att bromsa den politiska proces-